

Öndunarfærasýkingar

Vikur 16–17

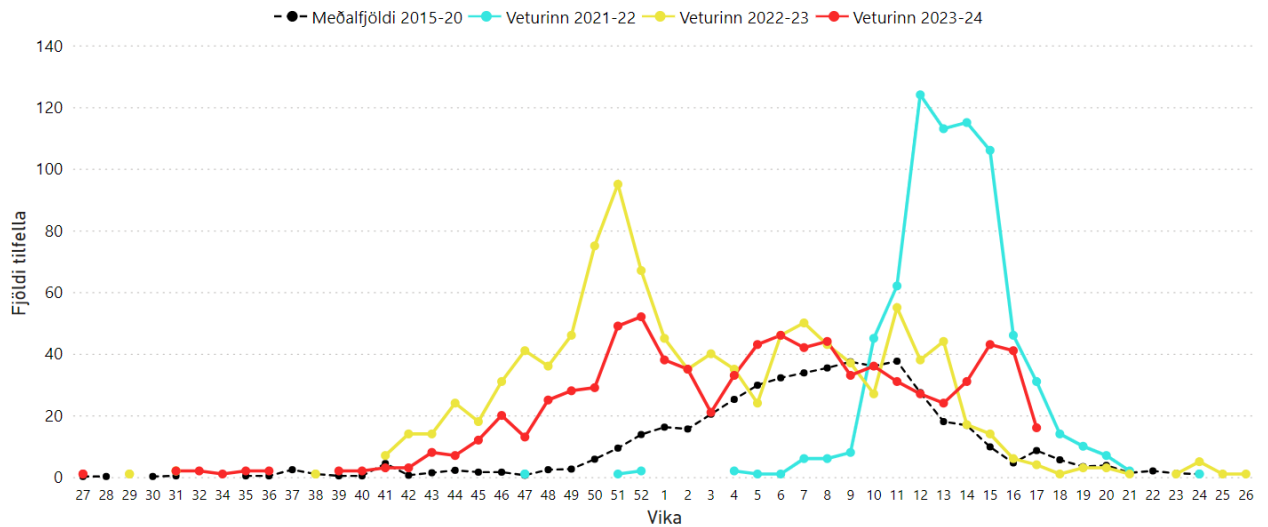
15. – 28. apríl 2024

Embætti landlæknis
Sóttvarnalæknir

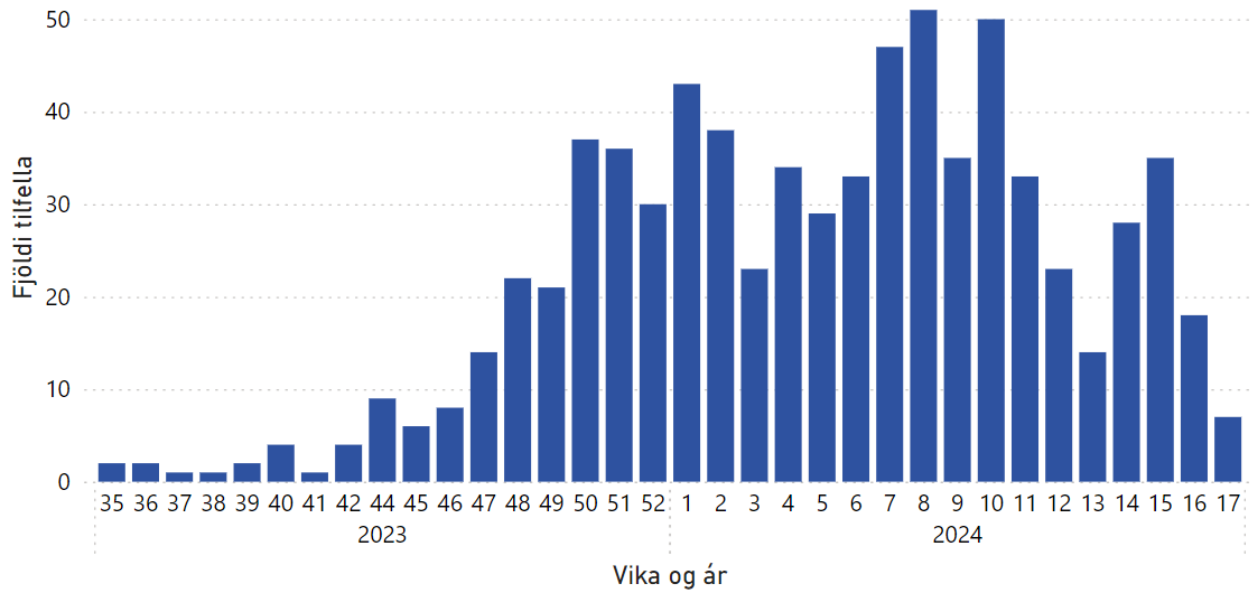
Inflúensa

Inflúensa er enn í talsverðri dreifingu. Fjöldi tilfella hefur sveiflast eftir vikum svo erfitt er að segja eins og er hvort faraldri sé að ljúka. Tilfellum fór fækkandi frá lokum febrúar, fjölgaði á ný í vikum 14 og 15 en hefur fækkað aftur. Í viku 16 greindist 41 með **staðfesta inflúensu** og 16 greindust í viku 17 (mynd 1). Er þetta í fyrsta sinn frá því í nóvember sem vikulegur fjöldi greindra inflúensutilfella fer undir 20. Af þeim 57 sem greindust með staðfesta inflúensu í vikum 16 og 17 voru 47 með inflúensutegund A(H1N1), sex með tegund A(H3) og fjórir með tegund B.

Fjöldi **klínískra greininga** á inflúensu eða „flensu“ (greiningar læknis án rannsóknar með PCR-prófi) hefur sveiflast frá upphafi árs. Í viku 16 greindust 18 einstaklingar með inflúensulík einkenni og sjö einstaklingar greindust í viku 17 (mynd 2).

Mynd 1. Fjöldi einstaklinga með **staðfesta inflúensu** eftir vikum veturinn 2023–2024 og síðastliðin tvö flensutímabil samanborið við meðaltal síðustu fimm flensutímabila þar á undan (2015–2020). Athugið að veturinn 2020–2021 greindist ekkert tilfalli af inflúensu.

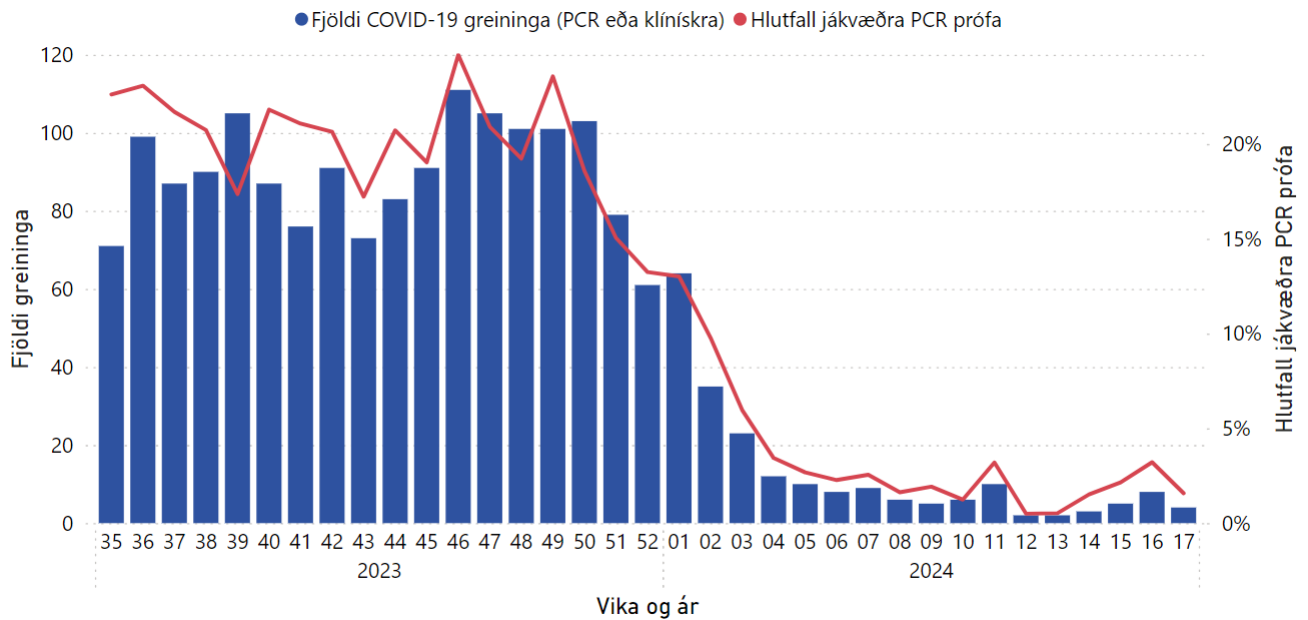
Mynd 2. Vikulegur fjöldi klínískra greininga á **inflúensulíkum einkennum** veturinn 2023–2024.

COVID-19, RSV og aðrar öndunarfærasýkingar

Fá tilfelli greinast nú af **COVID-19 (SARS-CoV-2)**. Í viku 16 greindust átta einstaklingar með COVID-19 (með PCR-prófi eða klínískri greiningu) og fjórir einstaklingar greindust í viku 17. Hlutfall jákvæðra PCR-prófa af heildarfjölda prófa var 2-3% (mynd 3).

Enginn greindist með **RS-veirusýkingu (RSV)** í vikum 16 og 17.

Í viku 16 greindust 72 einstaklingar með öndunarfæraveirur aðrar en SARS-CoV-2, inflúensa og RSV, þ.e. rhinoveiru, adenóveiru, parainflúensu, kórónuveirur aðrar en SARS-CoV-2, human metapneumoveiru eða enteroveiru. Af þessum greindust flestir með rhinoveiru. Í viku 17 greindust 94 með þessar sýkingar, flestir með rhinoveiru. Frekari upplýsingar um greiningar á öndunarfæraveirum má finna á [vef sýkla- og veirufræðideildar Landspítala](#) (undir veirugreiningar).

Mynd 3. Vikulegur fjöldi einstaklinga sem greindist með COVID-19, annaðhvort með PCR-prófi eða klínískri greiningu (vinstri ás), og hlutfall jákvæðra COVID-19 PCR-prófa af heildarfjölda prófa (hægri ás) veturinn 2023–2024 (frá viku 35 2023, um mánaðamótin ágúst–september).

Kíghósti

Í viku 14 [greindust fyrstu tilfelli kíghósta hérlandis síðan 2019](#). Síðan hafa greiningar færst í aukana og hafa tilfelli greinst í fleiri heilbrigðisumdæmum. Þau sem greinst hafa eru á aldrinum 2–39 ára og flest búsett á höfuðborgarsvæðinu.

Kíghósti er alvarleg öndunarferasýking hjá börnum, einkum á fyrstu mánuðum ævinnar. Á fyrsta ári ævinnar er börnum sérlega hætt við alvarlegum afleiðingum kíghósta, meðal annars slæmum hóstaköstum, sem geta valdið öndunarstoppi og getur sjúkdómurinn verið lífshættulegur. Hjá eldri börnum og fullorðnum einkennist sjúkdómurinn af kvefeinkennum og langvarandi og þrálátum hósta.

Bólusetning

Bólusetning gagnast helst til að draga úr hættulegum veikindum hjá ungum börnum en kíghósti hjá óbólusettum er einnig smitandi lengur en hjá bólusettum einstaklingum. Bólusetningu eftir umgengni við smitandi einstakling með kíghósta er ekki beitt kerfisbundið. Bólusetningu ætti næstu vikunnar að beina sérstaklega til:

- Óbólusettra og vanbólusettra barna sem hafa náð aldri til að fá hana.
- Barnshafandi kvenna.
- Viðhaldsbólusetningar fólks á heimilum þar sem barn er væntanlegt á næstu vikum/mánuðum eða þar sem barn undir 6 mánaða aldri býr eða aðrir viðkvæmir einstaklingar (s.s. einstaklingar í krabbameinsmeðferð og aðrir ónæmisbældir).

Ef kíghósti kemur upp á heimilum þar sem mjög ung börn (<6 mánaða) eða aðrir áhættuhópar búa er mikilvægt að greining sé staðfest og öllum úrræðum beitt til að draga úr smithættu til þeirra sem eru líklegir til að veikjast alvarlega.

Bólusetning er áhrifarík leið til að koma í veg fyrir sjúkdóminn hjá ungum börnum. Hér á landi eru börn bólusettt við 3, 5 og 12 mánaða aldur og endurbólusettt 4 og 14 ára gömul. Bóluefnið verndar ekki lengur en í um 10 ár og því er möguleiki á að smitast síðar á ævinni en fullbólusetttir einstaklingar veikjast síður alvarlega.

Bólusetning móður á meðgöngu dregur úr hættu á að börn undir 6 mánaða aldri veikist alvarlega og bólusetning fyrir ungbörn skv. áætlun viðheldur svo vörninni. Bólusetning á meðgöngu miðast að því að vernda barnið og því er mælt með henni á hverri meðgöngu.

Endurtekin bólusetning er nauðsynleg til að viðhalda markvissu viðnámi gegn kíghósta, jafnvel hjá þeim sem hafa fengið kíghósta. Mælt er með bólusetningu á 10 ára fresti eftir almennar barnabólusetningar, þegar tilefni gefst. Heilbrigðisstarfsfólk sem sinnir börnum og aðrir sem umgangast börn undir eins árs aldri á næstu mánuðum ættu að sækjast eftir bólusetningu ef 10 ár eru liðin frá síðasta skammti.

Smitleið

Kíghósti er mjög smitandi og smitast á milli fólks með úða frá öndunarfarum eins og við hósta eða hnerra. Yfirleitt líða um 2–3 vikur frá smiti þar til einkenni koma fram. Einkennin eru í fyrstu vægt kvef en eftir um tvær vikur færast einkennin í vöxt, oft með áköfum hóstaköstum sem fylgir einkennandi soghljóð við innöndun. Önnur einkenni eru hnenni, nefrennsli og hiti. Einkenni sjúkdómsins geta varað í allt að 10 vikur. Sjúkdóminn má staðfesta með sýnatöku úr nefi/nefkokki. Sýklalyf gagnast sjaldan til að draga úr veikindum vegna kíghósta en er beitt í einstaka tilfellum, s.s. ef sýkingin veldur lungnabólgu.

Varúð í umgengni

Einstaklingar með kíghósta þurfa að draga eins og kostur er úr umgengni við ungbörn í u.þ.b. tvær vikur eftir að hósti byrjar (ef bólusetttir innan 10 ára) eða lengur (óbólusetttir eða lengra en 10 ár frá síðasta skammti).

Almennt eru einstaklingar smitandi frá byrjun veikinda og í 2 vikur eftir að hósti byrjar (samtals oft kringum 4 vikur).

Frekari upplýsingar um kíghósta er að finna á [vef embættis landlæknis](#).

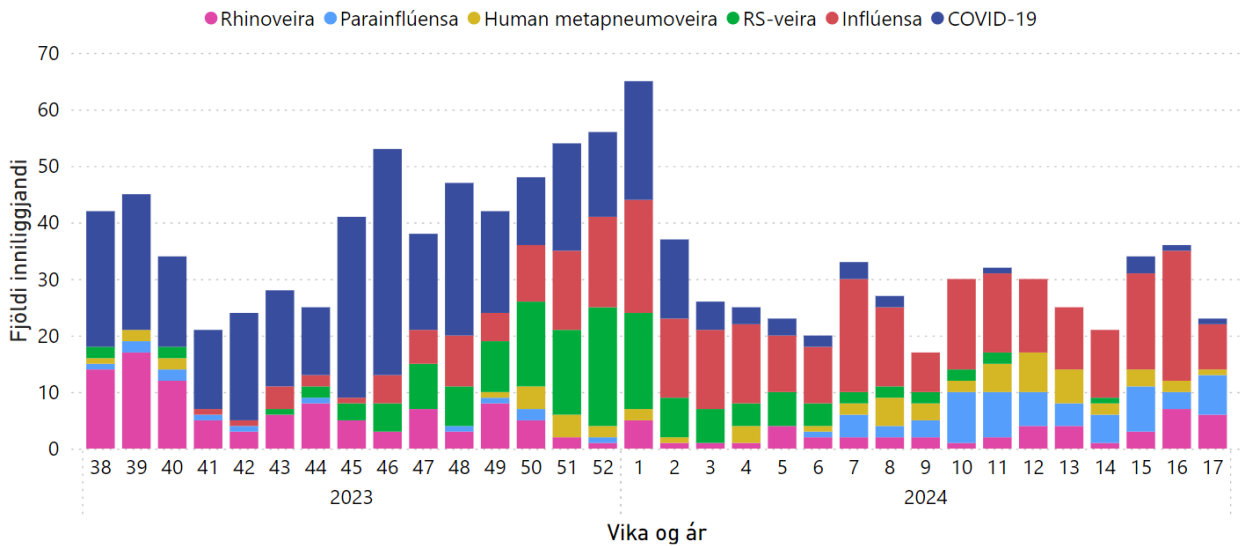
Mislingar

Í viku 5 2024 (byrjun febrúar) [greindist tilfelli mislinga](#), það fyrsta hér á landi síðan árið 2019. Engin útbreiðsla varð frá því tilfelli. Í viku 16 [greindist annað ótengt tilfelli](#) og engin frekari tilfelli hafa greinst. Báðir einstaklingar voru á miðjum aldri og bólusetningarstaða óljós en hugsanlega fengu þeir eina bólusetningu sem börn.

Bólusetning er besta vörnin gegn mislingum. Bóluefnið er MMR bóluefni (gegn mislingum, hettusótt og rauðum hundum) sem veitir langtíma vörn gegn sjúkdómnum og er öruggt bóluefni. Þau sem hyggja á ferðalög erlendis á næstunni er ráðlagt að huga að bólusetningarstöðu sinni og barna sinna vegna mislinga. Sjá [frétt á vef embættis landlæknis um fjölgun mislingatilfella í Evrópu](#). Hægt er að fá frekari upplýsingar varðandi bólusetningar hjá heilsugæslu, á [netspjalli Heilsuveru](#) eða í síma 1700. Sjá frekari upplýsingar um mislinga á [vef embættis landlæknis](#).

Innlagnir á sjúkrahús

Frá miðjum janúar hafa á bilinu 20–35 einstaklingar legið á Landspítala í viku hverri með eina af sex algengustu öndunarfæraveirusýkingunum. Í viku 16 voru 36 einstaklingar með öndunarfæraveirusýkingu inniliggjandi, þar af 23 með inflúensu. Er þetta mesti fjöldi sem legið hefur á Landspítala með inflúensu í allan vetur. Í viku 17 voru 23 einstaklingar inniliggjandi, þar af átta með inflúensu. Meirihluti þeirra sem lágu inni með inflúensu voru 65 ára eða eldri. Einn lá á Landspítala með COVID-19 í viku 16 og sömuleiðis lá einn inni í viku 17, báðir einstaklingar 65 ára eða eldri. Enginn lá inni með RSV í vikum 16 og 17 (mynd 4).

Mynd 4. Algengustu öndunarfærasykingar veturinn 2023–2024. Fjöldi inniliggjandi einstaklinga á Landspítala.

Samantekt

Inflúensa er enn í nokkuð stöðugri dreifingu og hefur fjöldi tilfella sveiflast eftir vikum. Fáir greinast með COVID-19 og RSV um þessar mundir. Í viku 16 lágu 23 einstaklingar á Landspítala með inflúensu og hafa þeir ekki verið fleiri í allan vetur. Í heildina lágu 36 einstaklingar á Landspítala með eina af sex algengustu öndunarfæraveirunum í viku 16. Í viku 17 lágu 23 einstaklingar inni öndunarfæraveirusýkingu, þar af átta með inflúensu. Á undanföllum fjórum vikum (til og með viku 17) hafa 16 einstaklingar á aldrinum 2–39 ára greinst með kíghósta hér á landi, flestir á höfuðborgarsvæðinu. eru þetta fyrstu tilfellin sem greinst hafa hérlendis síðan 2019. Tvö tilfelli mislinga greindust hér nýlega, þau fyrstu síðan árið 2019, en engin önnur tilfelli hafa greinst út frá þeim.

Staðan í Evrópu

Tíðni öndunarfærasýkinga er áfram á niðurlæið í ríkjum ESB/EES. Í flestum löndum er lítið um staðfesta inflúensu og inflúensulík einkenni. Meirihluti þeirra sem greindist með staðfesta inflúensu í viku 16 var með inflúensutegund B. Lítið er um COVID-19 og RSV í flestum ESB/EES-ríkjum. Sjá frekari upplýsingar á [vef Sóttvarnastofnunar Evrópusambandsins](#).

Kíghósti er landlægur í Evrópu og um allan heim og kemur í faröldrum á 3–5 ára fresti. Í mörgum ríkjum ESB/EES hefur verið [aukning á kíghóstatilfellum](#) síðan um mitt ár 2023, m.a. á Norðurlöndum. Markmið bólusetninga gegn kíghósta er fyrst og fremst að verja ungbörn en börn yngri en 6 mánaða eru í mestri áhættu.

Sóttvarnir

Full ástæða er til að sinna persónulegum sóttvörnum til að draga úr líkum á að smitast og á að smita aðra.

Við minnum öll á að:

- Fylgja tilmælum um bólusetningar.
- Halda sig til hlés í veikindum.
- Forðast umgengni við ung börn og aðra viðkvæma ef með einkenni.
- Hylja nef og munn við hósta og hnerra.
- Sinna reglulegum handþvotti.
- Nota grímu við ákveðnar aðstæður eins og á heilbrigðisstofnunum þ.m.t. biðstofum.
- Lofta út.

